

כאב

כאב ראש – TOU TONG

TOU = ראש, TONG = כאב. תלונה נפוצה מאוד בקליניקה ויכולה להיגרם מפתולוגיות רבות. מכיוון שהראש ממוקם בחלקו העליון של הגוף, הוא פגיע, הן מבחינת יכולת הצ'י והדם להזין אותו, והן מבחינת פתולוגיות שעולות מעלה ומתבטאות בראש. בנוסף, הראש נפגע מחדירות פתוגנים חיצוניים. אבחנה מبدלת זו מתחלקת לחיצוני ופנימי, עודף וחוסר. מיקום ואופי הכאב חשובים ביותר לביסוס האבחנה המבדלת (בנוסף לסימנים ולסימפטומים הנוספים, כמובן). יש לשלול בעיות אורגניות (כמו גידול או התהוות של אירוע מוחי) אצל הרופא המטפל (במיוחד בכאב ראש המעיר משינה ובכאב ראש "חדש").

חיצוני

סינדרום	רוח קור	רוח חום	רוח לחות
אינדיקציות	כאב ראש, המלווה בחום נמוך וצמרמורות, סחרחורות, גודש באף, לשון עם חיפוי דק ולבן ודופק צפ.	כאב ראש המלווה בחום גבוה, יתכנו מעט צמרמורות, צמא, שיעול, כאב גרון, לשון עם טיפ אדום, חיפוי דק לבן/צהוב ודופק צפ ומהיר.	כאב וכבדות בראש ובגוף, תחושת ערפול בראש, נוקשות בצוואר, צמרמורות, חום נמוך, לשון עם חיפוי לבן ודופק צפ.
עקרון טיפולי	פיזור רוח ושיכוך כאב.	פיזור רוח חום ושיכוך כאב.	סילוק רוח לחות.
פורמולה	CHUAN XIONG CHA TIAO SAN – "אבקה הנלקחת עם תה ירוק ע"ש CHUAN XIONG"	JU HUA CHA TIAO SAN – "אבקה הנלקחת עם תה ירוק ע"ש JU HUA"	QIANG HUO SHENG SHI TANG – "מרקחת המתגברת על הלחות ע"ש QIANG HUO"
צמחים ומינונים	BO HE – 24 CHUAN XIONG – 12 BAI ZHI – 6 QIANG HUO – 6 XI XIN – 3 JING JIE – 12 FANG FENG – 4.5 GAN CAO - 6 (GREEN TEA)	BO HE – 24 JU HUA – 3-9 CHUAN XIONG – 12 JIANG CAN – 3-9 BAI ZHI – 6 QIANG HUO – 6 XI XIN – 3 JING JIE – 12 FANG FENG – 4.5 GAN CAO - 6 (GREEN TEA)	QIANG HUO – 9 DU HUO – 9 GAO BEN – 4.5 FANG FENG – 4.5 CHUAN XIONG – 4.5 MAN JING ZI – 3 ZHI GAN CAO – 4.5
מודיפיקציות	ליותר רוח קור – להפחית מינון BO HE ולהוסיף GAO BEN ליותר סימני רוח חום – להוריד XI XIN, QIANG HUO ולהוסיף MAN JING ZI, JU HUA לסימני רוח חום חזקים – JIN YIN HUA, LIAN QIAO לכאב לאורך ה – GAO BEN - TAI YANG לכאב לאורך ה – HUANG QIN – YANG MING לכאב לאורך ה – CHAI HU - SHAO YANG לכאב באוקסיפוט – GE GEN לכאב בוורטקס – GAO BEN	לרוב מוסיפים – MAN JING ZI ולרוב מורידים – XI XIN	ליותר לחות פנימית – PING WEI SAN ליותר לחות חמה – SAN MIAO WAN לחום קיץ, רוח לחות קור - לשלב עם – XIANG RU YIN לחום קיץ, רוח לחות חום – XIN JIA XIANG RU YIN לבחילות והקאות – SHENG JIANG, BAN XIA
הערות	בכל המצבים החיצוניים, ההופעה הינה מהירה ואקוטית יחסית (אם כי לא בהכרח החזקה ביותר). הפורמולה מתאימה לטיפול ברוח קור או ברוח חום, תלוי במינונים ובמודיפיקציות.	ניתן לבחור את הפורמולה YIN QIAO SAN כבסיס ולהוסיף לה צמחים לכאב ראש.	• פטנט – HEAD WIND / HEAD Q

כאב
כאב ראש – פנימי עודף

ליחה עכורה	תקיעות דם	LIV WIND	LIV FIRE	סינדרום
כאב ראש דמוי קסדה עם תחושת כבדות בראש, סחרחורות, ורטיגו, תחושת מחנק בחזה, בחילות והקאות, כיח רב, חיפוי לבן ושמנוני, דופק מיתרי ומתגלגל.	כאב ראש חד, חזק וממוקד, ורטיגו, טיניטוס כרוני, נשירת שיער, חזות כהה-סגולה, גוון שחור סביב העיניים, אף אדום, לשון סגולה עם ורידים תפוחים וסגולים מתחת ללשון ודופק מיתרי.	כאב ראש שזז ממקום למקום, סחרחורות, ורטיגו, טיניטוס, ראייה מטושטשת, אינסומניה עם שינה מופרעת בחלומות. יתכנו: תחושת חום העולה לראש, נימול, רעד וספאזם בגפיים, המיפלגיה וטיקים. לשון רועדת (ואדומה), דופק מיתרי (ומהיר).	כאב ראש חזק ופועם, חד צידי, או בשני הצדדים לאורך תעלות ה-GB או בוורטקס. תתכן מעורבות של העיניים, כמו: כאב, אודם ופוטופוביה. יתכנו סימפטומים נוספים, כגון: טעם מר בפה, עצבנות, קוצר רוח, לשון אדומה עם חיפוי צהוב ודופק מיתרי, מהיר וחזק.	אינדיקציות
חיזוק הטחול, סילוק לחות, התמרת ליחה, כיבוי הרוח ושינוך כאב.	הנעת דם בפלג גוף עליון, בעיקר בראש ובפנים, שינוך כאב.	הרגעת הכבד, כיבוי רוח, טיהור חום, הנעת דם, חיזוק הכליות והכבד.	ניקוז אש מהכבד ומכיס המרה.	עקרון טיפולי
BAN XIA BAI ZHU TIAN MA TANG	TONG QIAO HUO XUE TANG "מר' הפותחת את פתחי החישה ומניעה דם"	TIAN MA GOU TENG YIN	LONG DAN XIE GAN TANG – "מרקחת לניקוז הכבד ע"ש Long dan cao"	פורמולה
BAN XIA – 9-12 BAI ZHU – 9-12 TIAN MA – 6-12 CHEN PI – 6-9 FU LING – 6-9 GAN CAO – 3-6 DA ZAO – 3-6 SHENG JIANG – 3-6	CHI SHAO – 6-9 CHUAN XIONG – 6-9 TAO REN – 6-9 HONG HUA – 6-9 CONG BAI – 3-9 DA ZAO – 6-9 SHENG JIANG – 6-9 SHE XIANG – 0.15	TIAN MA – 9 GOU TENG – 12-15 SHI JUE MING – 18-24 ZHI ZI – 9 HUANG QIN – 9 YI MU CAO – 9-12 CHUAN NIU XI – 12 DU ZHONG – 9-12 SANG JI SHENG – 9-24 YE JIAO TENG – 9-30 FU SHEN – 9-15	LONG DAN CAO – 3-9 HUANG QIN – 6-12 ZHI ZI – 6-12 CHAI HU – 3-6 CHE QIAN ZI – 9-15 ZE XIE – 6-12 MU TONG – 3-6 SHENG DI HUANG – 9-15 DANG GUI – 6-12 GAN CAO – 3-6	צמחים ומינונים
ליותר ליחה החוסמת את הפתחים – BAI FU ZI, TIAN NAN XING, BO HE, SHI CHANG PU לליחת חום החוסמת את הפתחים – DAN NAN XING, JIANG CAN / WEN DAN TANG לכאב ראש חמור – CHUAN XIONG, – MAN JING ZI, GAO BEN ליותר ייבוש – ZE XIE, ZHU LING, – CANG ZHU לחות חמה – HUANG QIN, MU TONG	את המרכיב האחרון ניתן להחליף ב – SHI CHANG PU, YUAN ZHI, BO HE ליותר חיזוק דם – BAI SHAO, SHU/SHENG DI – HUANG לכאב ראש חזק יותר – YAN HU SUO, NIU XI – לתקיעות צ'י הכבד – CHAI HU, XIANG FU – ליותר חום בכבד – ZHI ZI, MU DAN PI, – JU HUA, MAN JING ZI ליותר קור בכבד – WU ZHU YU, XIAO HUI – XIANG למעורבות של לחות – GAO BEN, QIANG HUO	לעליית יאנג הכבד עם חוסר יין, ניתן לבחור את הפורמולה – ZHEN GAN XI FENG SAN ליותר טיקים בעיניים או בפנים – DI LONG, – JIANG CAN, BAI JI LI לתקיעות צ'י בכבד – XIANG FU, CHAI HU – למצבי רוח קשים יותר – LING YANG JIAO – להרגעת נפש – LONG GU, MU LI – לעיניים אדומות ו/או כואבות – XIA KU CAO, – JU HUA לתקיעות דם – HONG HUA, TAO REN, – CHUAN XIONG	ליותר עיניים אדומות או כואבות – SANG YE, – JU HUA למצב יותר קשה – XIA KU CAO, SHI JUE – MING, JUE MING ZI לכאב ראש בעל אופי של תקיעות דם – CHUAN XIONG, YAN HU SUO, TAO REN, HONG HUA לסימני תקיעות צ'י – להעלות מינון של CHAI HU ולהוסיף – XIANG FU – GOU TENG – לעליית יאנג הכבד – GOU TENG, TIAN MA –	מודיפיקציות
וריאציה של ER CHEN TANG. הפורמולה מטפלת בליחת-רוח העולה לראש וגורמת לכאב ראש וסחרחורות.	מתאימה גם למיגרנות, הנובעות מתקיעות דם.	הפורמולה מטפלת גם בעליית יאנג הכבד. הפורמולה מטפלת בעודף רוח ויאנג ובחוסר בכליות. הפורמולה מטפלת ביתר לחץ דם.	לאש בקיבה עם כאב ראש במצח / כאבי שיניים המקרינים לראש – QING WEI SAN.	הערות

כאב

כאב ראש – פנימי חוסר

סינדרום	חוסר דם	חולשת כליות (יין/יאנג)	SP QI SINKING
אינדיקציות	כאב ראש עמום ומתמשך, לרוב בוורטקס, יתכן שיופיע בשעות אחה"צ או ערב, מחמיר במצבי רעב וצמא וגם במאמץ, מוטב במנוחה, בשתייה ובאכילה, עם סימנים וסימפטומים נוספים, כגון: סחרחורות בשינוי תנוחה, טשטוש ראייה, נקודות בשדה הראייה, נשירת שיער, ציפורניים שבירות, לשון חיוורת ודקה ודופק דק.	כאב ראש קל יחסית, עמוק בתוך הראש, ללא איזור ספציפי (לרוב), מלווה בתחושת ריקנות או ציפה של הראש, מוחמר במאמץ או בפעילות ומוטב במנוחה, עם סימנים וסימפטומים נוספים, בהתאם לסינדרום.	כאב קל יחסית, עמום וכרוני, מוטב במנוחה או בשכיבה ומוחמר בפעילות או במאמץ, עם סימנים וסימפטומים בהתאם, כגון: עייפות, חולשה, תחושת משיכה מטה, רצון לשכב, חולשה בגפיים, צניחת איברים, לשון חיוורת, תפוחה עם סמנ"ש וחיפוי לבן ודופק רך וחלש.
עקרון טיפולי	הזנת דם ושינוך כאב.	חיזוק הכליות (יין או יאנג).	חיזוק צ'י הטחול והקיבה והרמת היאנג.
פורמולה	JIA WEI SI WU TANG	LIU WEI DI HUANG WAN / JIN GUI SHEN QI WAN	BU ZHONG YI QI TANG – "מרקחת לחיזוק המרכז ולהעצמת הצ'י"
צמחים ומינונים	SHU DI HUANG – 9-15 DANG GUI – 9 BAI SHAO – 9 CHUAN XIONG – 3-9 JU HUA – 3-9 MAN JING ZI – 3-9		HUANG QI – 12-24 REN SHEN – 9-12 BAI ZHU – 9-12 ZHI GAN CAO – 3-6 DANG GUI – 6-12 CHEN PI – 6-9 SHENG MA – 3-6 CHAI HU – 3-6
מודיפיקציות	לחוסר צ'י – HUANG QI, REN SHEN או לבחור – BA ZHEN TANG לסחרחורות – TIAN MA לתקיעות דם – HONG HUA, TAO REN לחוסר יין/ג'ינג – HUANG JING, GOU QI ZI, HE SHOU WU	לחולשת יאנג וג'ינג, לבחור את הפורמולה – YOU GUI WAN. לחושט יין וג'ינג, לבחור את הפורמולה – ZUO GUI WAN. לסחרחורות – TIAN MA. לחוסר ג'ינג – GOU QI ZI, HUANG JING, HE SHOU WU.	לכאב ראש בוורטקס – GAO BEN לכאב חד וחזק יותר – CHUAN XIONG, MAN JING ZI לליחת לחות – BAN XIA לסחרחורות – TIAN MA
הערות	• מצב כרוני.	• מצב כרוני.	• מצב כרוני.
הערות כלליות - למרות הניסיון לחלק את האבחנות לעודף וחוסר, האבחנה המבדלת לא תמיד קלה, וכוללת בתוכה שילוב של עודף וחוסר. זוהי הסיבה שחלק מהפורמולות של העודף, מכילות צמחים המטפלים בחוסר. על אחת כמה וכמה, שפתולוגיות של חוסר ישתלבו ביניהן (כמו צניחת צ'י הטחול עם חוסר דם). מיגרנה – מתחלקת לשני סוגים: סוג מתון יחסית – PIAN TOU TONG FENG וסוג חמור יותר – PIAN TOU TONG FENG (המילה FENG = רוח - מצביעה על מצב חמור יותר ובעל הופעה מהירה יותר). ההתייחסות למיגרנה היא אותה התייחסות כמו בכאב ראש – פנימי, כאשר האבחנה הנפוצה ביותר היא רוח בכבד ו/או עליית יאנג הכבד. יש להתייחס, כמובן, לסימפטומים הנלווים, כגון: בחילות והקאות, ויש להתייחס גם לאופי ומיקום הכאב ולא למנטים המחמירים את הכאב (כמו: מתח ועצבנות). במידה וישנה, בנוסף, תקיעות דם, יש להוסיף – YAN HU SUO, DAN SHEN, או HONG HUA, TAO REN. לכאב ראש חמור במיוחד, יש להוסיף – SHUI ZHI. סחרחורות/ורטיגו – XUAN YUN (XUAN = סחרחורת, טשטוש או סחרור, YUN = סחרחורת מנטאלית). האבחנה המבדלת כמעט זהה לחלוטין לזו של כאב ראש – פנימי. צמח שניתן כמעט תמיד להוסיף – TIAN MA. צמחים נוספים לסחרחורות מרוח – GOU TENG, BAI JI LI, JIANG CAN, DI LONG. בחוסר דם, עדיף לתת SI WU TANG, ללא התוספות. מניבר – האבחנה המבדלת של מניבר יכולה, אף היא, להופיע כסוג מסוים של XUAN YUN, אשר כוללת סחרחורת, תחושה שהכל מסתובב סביב, חוסר שיווי משקל, ירידה בשמיעה, לחץ באוזניים וטיניטוס. ניתן להשתמש באבחנה המבדלת של סחרחורות, כאשר האבחנה הנפוצה ביותר היא ליחה ו/או רוח – BAN XIA BAI ZHU TIAN MA TANG + מודיפיקציות בהתאם. מכיון שהמחלה מערבת נוזלים במערכת שיווי המשקל, צמח חשוב שניתן להוסיף – SHI CHANG PU – ארומאטי ומייבש את פתחי החישה.			